

A "Herman Ottó" Karszt- és Barlangkutató Csoport
1975. évi jelentése

A Csoportunk az Ady Endre Művelődési Ház keretében, az MKBT Ém. Területi Osztály irányítása mellett dolgozik, végzi a feltáró, adatgyűjtő, mintavételező tevékenységet.

Csoportunk életében mindig nagy szerepet kap a tábor. Az elmúlt év folyamán 3 tábort szerveztünk, eredményeiről a következőkben számolunk be.

I. Tavaszi Borókás tábor (szlovák-magyar akció)

Április 9. és 13-a között négy napos tábort szerveztünk a szlovák barlangkutatókkal a Borókás töbrök térségében. Szlovák részről az akciót Gaál József vezetésével a Rimaszombati Barlangkutató Csoport szervezte.

Nagy-Hársas-zsomboly

A 25 m-es akna alja eltömődött, 2 órás feltárással sikerült a továbbjutás. A Miskolci Bányász Barlangkutató Csoport által feltárt zsombolyt feltérképeztük. A térképezés mellett feltárást is végeztünk. Fölfelé menő törmelékdgúgó eltávolításával sikerült időszakosan aktív függőleges szakaszba jutni, ami méretében jóval nagyobb az eredetileg ismert lejárati szakasznál. A zsomboly 86,9 m mélynek bizonyult. A 15 éve beszerelt hágcsó az 50 m-es aknában még használható volt.

II. Nyári Kis-fennsiki tábor

Az Ém. Területi Osztály szervezésében június 20. és július 7-e között a csoport résztvett a tábor tevékenységében. Jelentésünkben a munkát csak felületesen vázoljuk.

Részletesen kitérünk a feltáró munkára:

1. Bronz-lyuk:

A Miskolci Bányász Barlangkutató Csoport által feltárt barlangban végeztünk leszállást, ahol 50 cm-t haladtunk.

2. Felső-forrási I.sz. barlang

Egyik termében 2 alkalommal feltárást. A kötörmelékét kitermeltük, így 12 m-t jutottunk előre, ahol a járat leszűkül.

3. Felső-forrási II.sz. barlang

8 alkalommal végeztünk feltáró munkát, nehéz körülmények között 3 m-t haladtunk előre.

4. Felső-forrási-zsomboly

A Miskolci Bányász Barlangkutató Csoport feltárását bontottuk újra. Kitermeltük a 2 m-es agyageltömődést, a bejáratot kiácsoltuk. Vizszintes járat bővítését végeztük sziklában.

5. Kis-Kaszás III.sz. feltárás

Ezen a helyen pár évvel ezelőtt a Miskolci Bányász Barlangkutató Csoport 3 m után szűk hasadékba jutott, a feltárást abbahagyta. A tábor ideje alatt négy alkalommal végeztünk feltárást a hasadék mellett, 4 m-ig jutottunk le.

6. Kis-Kaszás IV.sz. feltárás

Berogyott kis töbröt bontottunk meg, két alkalommal 2 m-t jutottunk le, az agyagos eltömődés tovább tart.

7. Lencsés-feltárás

A Lencsés-feltárást a Bányász Csoporttal közösen végeztük, 2 m után elértük a szálkőzetet.

8. Őztebri-feltárás

Az Őz-teber időszakos nyelőjében végeztünk feltáró munkát, 2 m után a kötömbök beomlása elleni biztosítása lett volna szükséges.

9. Vénusz-barlang

Az alsó részen vizes, agyagos szifon átuszásával 50 m-t haladtunk előre, ott ismét szifon zárja el a továbbjutást.

III. Őszi Kis-fennsiki tábor

Az Ém. Területi Osztály és az MHT Hidrogeológiai Szakosztály rendezésében november 4-9-ig vett részt csoportunk a 6721

tábor tevékenységében, a Nyiregyházi Főiskola Barlangkutató Csoportjával közösen. Tevékenységünk a meteorológiai állomás üzemeltetésére, feltáró és adatgyűjtő munkára terjedt ki.

Feltáró tevékenység

1. Felső-forrási II.sz. barlang

Tovább folytattuk a feltáró tevékenységet. A járatbővítés után az erős törmelékes zóna lehetetlenné tette a további feltáró munkát.

2. Felső-forrási-zsomboly

A tábor ideje alatt folytattuk a járatbővítést. Vízrel telített járatban a bejutás nehéz volt. A bővítést a víz felszínre emelése után kezdhettük el. Előrejutás 2 m-ig, 3 leszállással történt.

3. Őz-tebri 2.sz. barlang

A Vénusz-barlang melletti szomszédos töbörben, az Udvarkő felé menő erdei ut mellett kezdtük el a feltárást. A csoportunk által már előzőleg bontott beszakadást kiácsoltuk és folytattuk a behullott kő és agyag kitermelését.

4 m-es mélységben bejutottunk a szálkőzetben haladó járatba. A barlang 15 m hosszúságú, agyageltömődéssel a végén. A további feltárás igen nehéz körülmények között lehetséges csak.

Bányabükk területe

1. Utmenti-zsomboly

A zsomboly alján szűk függőleges járatban történt feltárás. Agyagkitermeléssel 0,5 m-t haladtunk lefelé.

2. Vadas-zsomboly

Végponton a szűk járat bővítésére leszállás történt, továbbjutás nagy mennyiségű sziklavéséssel lehetséges.

3. Mély-völgyi lyukak

A terület barlangjainak, kőfülkéinek, lyukainak azonosítása történt. Ezeket egy alapvonalra raktuk fel.

4. Száraz-zsomboly

Dr. Kordos Lászlóval történt egyeztetés után a barlangba kutatóárkot ástunk mintavételezés céljára. A kutatóárok megmintázását közösen végeztük és szállítottuk le.

Ilonakuti-feltárás

Ilonakuti barlang előterében az időszakos vízfolyás elnyelődési helyén nagyarányu feltáró munkát kezdtünk el. A továbbjutáshoz nagy kőmennyiséget kell kitermelni. A több tonnát nyomó kőtömbök szétverése és kitermelése nehéz feladat. A csoport csörlővel, pionirral felszerelve végzett feltáró munkát. Az egy hónapig tartó munka alatt 10-20 m távolságra közel 20-30 tonna követ termeltünk ki, az előrehaladás mindössze 3 m. A nagy felületen kitermelt kőtömbök között a járat tovább halad. Az oldalrészben kisebb üregek váltak szabaddá. A továbbjutáshoz a továbbiakban még nagyarányu feltárás szükséges.

Bolhási-viznyelő-barlang

A viznyelő-barlang előkészítését kellett elvégezni a barlangnapi leszállásra. Az előkészület legnagyobb munkája az állandó vízfolyás elzárása volt. A 10 - 15 évvel ezelőtt készített gát szétfagyott és eliszapolódott, a vizet átengedte. Az egész tárolót ki kellett puccolni, a régi gátat szétszerelni és új gátat csinálni. A munka két hétvégét vett igénybe. A gátat sikerült megépíteni, ami biztosította a zavartalan leszállást a Barlangnapon, s mely azóta is üzemel.

Teknős-zsomboly

Az Aqua-expedíció idején feltárt zsomboly bontását tovább végeztük. A két alkalommal végzett feltárásnál tágítottuk a járat alsó részét, és 0,5 m-t jutottunk előre. Az erős huzatu zsomboly feltárását feltétlenül érdemes folytatni.

Börökás töbrök kutatása

A terület kutatását 1974. tavaszán kezdtük el. A feltárás során 3 helyen jutottunk le a karsztjáratba.

Borókás I. időszakos víznyelő-barlang

Hossza 9 m, időközben a Marcel Loubens csoport folytatta tovább a feltárást 1974. és 75-ben, 28 m-ig jutottak le.

Borókás II. időszakos víznyelő barlang 100 m

Borókás III. időszakos víznyelő barlang 50 m

1975. nagy részét a terület kutatásával töltöttük el. A Borókás töbrök területe geológiailag, hidrogeológiailag és a barlangkutatás vonatkozásában érdekes területek közé tartozik, ezt támasztja alá a számtalan helyen végzett feltárás is. A Borókás töbrök kutatását és ezek eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze:

1. Borókás II. zsomboly

A 100 m mélységig feltárt időszakos víznyelő beszűkül, a végponton próbálkoztunk a továbbjutással. Végig bővíteni és vésni kellett. Nehéz körülmények között jutottunk 10 m-rel mélyebbre, ahol további szűkület akadályozta a feltárást.

2. Borókás III. zsomboly

Az 50 m-ig ismert szűk járatrendszerben továbbra is szűkületet kellett vésni. Itt is 10 m-es továbbjutást tudtunk elérni.

3. Borókás IV. zsomboly

A II. zsomboly mellett berogyott töbrő aljában kezdtük meg a feltárást. 3 m-es bontás után lejutottunk 30 m-t a zsombolyba, a továbbjutást később találtuk meg. Szűk hasadékok vésésével kb. 150 - 160 m mélységig jutottunk le, ahol szifon zárja el a továbbjutást. A feltárt zsombolyból több helyen halad kürtő felfelé. Legjelentősebb az alsó szakaszon van, ahonnan állandó vízfolyás érkezik a kürtőből, annak hozama 1-2 l-től 30-40 l-ig változott a leszállások alkalmával. A zsomboly cseppkövekben szegény egyes részei aktivak. A szifon mélységét összeszerelt vaspálcával mértük. 4 m-ig az alját nem lehetett érzékelni. A kürtőbe 40 m-ig lehetett felmenni.

A bejáratot 5 m mélységig kiácsoltuk.

A feltárt zsomboly méreteiben igen szűk, mélységre a legjelentősebb. A jelenleg elért vízszint nem jelenti a terület karsztvízszintjét. A betorkoló kürtő feltételezhetően a III. zsombolyhoz ér fel. A többi zsomboly párhuzamosan halad a IV. mellett. A zsomboly jelenlegi hosszúsága az oldaljáratokkal és kürtőkkel együtt közel 1 km.

4. A III. zsomboly melletti feltárás

A III. zsombolytól ÉK-re 40 m-re a diabáz határán kezdtük el a feltárást. 4 m-ig jutottunk le nagy átmérőjű aknába. A feltárást abbahagytuk.

5. A IV. zsomboly melletti feltárás

A IV. zsombolyban 10 m mélységben erős szűkület található. Feltárás a szűkület megkerülését eredményezte volna. Mélysége 10 m körüli, agyagos eltömődéssel. A feltárást 6 m mélységig kiácsoltuk.

6. Feltárás

A Borókás töbrök legkeletibb részén mély tölcser alakú töbrő aljában kezdtük meg a feltárást. Kemény agyagos diabáz törmelékben 2 m-t haladtunk lefelé.

7. Borókás-kőfülke

A Borókás-töbrök ÉNy-i töbrősrőnek Ny-i oldalában elkezdttük a mélyedés bontását. A reménybéli feltáróhely tektonikai törések kereszteződésében - kőbányának minősült. Sok munka és több tonnányi agyag és kő kitermelésével kőfülket kaptunk. Az oldásos járat az alján elszűkül és kemény agyaggal eltömődik. A feltáró helyen a munkát abbahagytuk.

8. Sziklafal alatti feltárás

A Borókás töbrök ÉNy-i töbrősrőban a második töbrőt ÉNy-i oldalról sziklafal zárja el. Az aljában kezdtük el a feltárást. Akemény agyag kitermelésével 8 m-ig jutottunk le, közben kulturrétegeket harántoltunk. A kikerülő cserépmarad-

6721

ványokat összeszedtük. A 70-80 fokos járatot két oldalt sziklafal, két oldalt agyag határolja. Az ácsolás nélküli agyaggal jó megtartásu, őslénytani vizsgálatra javasolt.

9. Nagy töbör feltárása

A Borókás töbrök középső nagy töbrében 2 alkalommal végeztünk feltárást. A feltárással 3 m-ig jutottunk le.

10. Feltárás

A Borókás töbrök Lillafüred felé eső részén egyik nagy töbör aljában, mészegető boksa helyén egy alkalommal végeztünk feltárást. Ez eredménytelen volt.

11. Feketesár I. feltárás (Kétlyuku)

A Vesszős-völgy folytatásában, a vesszősi háztól 400 m-re, Ny-ra található. Decemberben fogtunk hozzá a feltáráshoz. A töbör oldalában elkezdett feltárásnál nagy mennyiségű agyagot termeltünk ki. 5 m után bejutottunk a kettős aknába. Alján nehéz körülmények között folytattuk a feltárást, jelenleg 10 m mély, az alja agyaggal eltömődött.

12. Feketesár II. feltárás (Rókás)

Vesszős-völgy folytatásában, a vesszősi háztól 400 m-re, Ny-ra található. Szenthéék által megkezdett töbör feltárását 1,5 m mélységig folytattuk. Nevét a beleesett és megdöglött rókáról kapta. 5 m után elértük a szabad járatot. A barlangba 15 m-ig lehetett bejutni, de vége leszükül. Érdekessége, hogy a porfirit határán képződött.

Csoportunk adatgyűjtő tevékenysége

Csoportunk aktivan összedolgozik a tudományos munkabizottságokkal, ami lényegesen elősegíti a tudományos barlangkutatótást.

Kőzet mintavételezés

A barlangokból, bejárati szakaszokból mintákat vettünk kőzetkémiai és mikroszkópi vizsgálatra. Az anyagot Majoros 6721

Lászlóné és Elek Izabella dolgozta fel. A vizsgálati eredményekről december 16-án előadás hangzott el, "A mikrotektonika szerepe a karsztos oldódásban" címmel.

Vizmintavételezés

A víz mintavételezését kettős céllal végeztük. Források, felszíni vízfolyások, nyelők, barlangok vizéből vízkémiai és vízbiológiai vizsgálatok készülnek.

A vízbiológiai vizsgálatokat Boldog Ilona végezte, a vizsgálati eredményekről előadás hangzott el november 11-én, "Vízbiológiai vizsgálatok" címmel.

A párhuzamos vízkémiai vizsgálatokat Majoros Lászlóné végezte, a feldolgozás eredményeiről 1976-ban lesz előadás.

Barlangi térképezés

Barlangi térképezést az 1975-ös év első felében végeztünk, kisebb barlangok térképezésével foglalkoztunk, ezenkívül az alapvonal felmérésével a barlangokban. Az 1974. évi felmérések kiegészítésével megszerkesztettük és elkészítettük az alábbi térképeket:

Cs~~o~~baréti-katlan

Cs~~o~~baréti-zsomboly

Utmenti-zsomboly

Büdöspeszt-zsomboly

Dokumentációs tevékenység

Kutatási területünkön a már ismert és az új barlangok bejárásával, helyének térképi ábrázolásával, leírásával növeltük ismereteinket és dokumentáltuk a bejárás eredményeit.

Mészáros Károly